

upphandling av IT GOVERNANCE

FALLSTUDIE

SL fick ett skraddarsytt verktyg av Cybercom, som nu sprider sig i Landstinget, *sid 38*

FALLSTUDIE

Svenska kyrkan standardiserar och rullar ut ett nytt affärssystem till pastorat efter pastorat, *sid 39*

BRANSCHÖVERSIKT

30 verktyg, produkter och lösningar – från Antura Projects till Visionera Visionflow, *sid 40*

KRÖNIKA

Många tvekar inför it-styrning. SAP vill vända trenden, *sid 41*

FYRA STEG TILL EN LYCKAD IT-STYRNING

GUNNAR HAMBER på Sentensia är månadens experttipsare.

NÄR DU INFÖR it-styrning handlar större delen av upphandlingen om internt arbete. En mindre del handlar om att välja rätt verktyg för styrningsarbetet.

Gunnar Hamber på *Sentensia*, ett oberoende konsultbolag inom upphandling och verksamhetsutveckling, rekommenderar att du tar det interna arbetet i fyra steg:

1 BESTÄM. Första steget handlar om att lägga grunden för styrning och arbeta med förändringsledning. CIO kan kart-

lägga hur it styrs idag, och vad som ska förbättras eller införas. Tillsammans med ledningen bestäms vilka mål och effekter verksamheten vill uppnå med den nya styrningen. En framgångsfaktor är att redan nu planera för hur framgångar ska följas upp och utvärderas.

2 FÅ DET ATT HÄNDA. Steg två handlar om att driva på, få verksamheten att göra som ledningen beslutat. För att införa it-styrning kan CIO utgå ifrån öppna ramverk, som IT

Service Management, Cobit, Valit eller Itil. Även PM3, ISO-certifiering eller standardisering av it-miljön kan ligga till grund.

I den andra fasen kan det vara läge att upphandla it-styrningsverktyg, där kravställningen med fördel kan bygga på funktionella krav från standarden "Organisationers övergripande styrning av informationsteknik", ISO/IEC 38500.

3 FÖLJ UPP. För att följa upp it-styrning har till exempel Cobit en användbar modell med

nyckeltal för att se om ni når både resultatmålen och effektivitet i verksamheten.

4 FÖRBÄTTRA. Det fjärde steget handlar om att syna att styrningen verkligen görs rätt och leder till önskade mål. Följ upp dina införda ramverk eller projektmodeller med en mognadsmodell som till exempel *Isacas Maturity Model*. Då kan du hantera variationer i styrningen inom verksamheten. Kanske behöver vissa användare utbildas mer?]

TRAFIKFÖRVALTNINGEN I STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING:

Skraddarsytt, från CYBERCOM

SL hittade inget GRC-verktyg som passade dem, så Cybercom fick ta fram ett åt dem.

NÄR TORSTEN REGENHOLZ var it-säkerhetschef på *SL* år 2007 var han med och utvärderade säkerheten vid it-upphandlingar. Ibland höll de upphandlade lösningar inte måttet. Säkerhetsbristerna fick i efterhand åtgärdas till dyra kostnader.

– Vi sökte därför efter ett kraftfullt GRC-verktyg [governance, risk and compliance] som skulle kunde stödja oss i säkerhetsutvärderingen tidigt i upphandlingsprocessen. Men något sådant hittade vi inte. Så konsultföretaget *Cybercom* utvecklade ett åt oss, säger Torsten Regenzholz, som idag är it- och informationssäkerhetsansva-

rig på *Trafikförvaltningen*, där Stockholms Läns Lokaltrafik (SL) ingår.

Cybercoms verktyg hette **Compliance Portal**. Sedan det togs i bruk 2008 har det vidareutvecklats löpande, och används idag även på andra ställen i Stockholms läns landsting. Trafikförvaltningen upphandlar idag it för flera miljarder kronor årligen.

– Compliance Portal är nu grunden i vår kravhantering runt it-säkerheten i en upphandlingsprocess, för såväl säkerhetsklassning som kravhantering, riskhantering och åtgärds hantering för våra mycket komplexa it-miljöer, säger Torsten Regenzholz.

NÄR ETT IT-SYSTEM ska upphandlas sker först en klassisk anbudsfrågan med ett 15-tal grundläggande it-säkerhetskrav. De kandidater som uppfyller dem får sedan, via **Compliance Portal** på webben, fylla i en självdeklaration om sin it-säkerhet, med ett hundratal frågor. För de frå-

”Compliance Portal är nu grunden i vår kravhantering runt it-säkerheten i en upphandlingsprocess.”

TORSTEN REGENHOLZ, IT- & INFORMATIONSSÄKERHETSANSVARIG, TRAFIKFÖRVALTNINGEN, I STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

gor som leverantörerna inte fullt ut kan svara ”ja” på görs en så kallad gap-analys:

– Analysen visar gapet mellan våra kriterier och den it-säkerhet som leverantörerna kan erbjuda. Därpå görs en riskanalys som visar på hur stor risken blir för oss om leverantören inte erbjuder den säkerhet vi eftersöker, säger Torsten Regenzholz.

Antingen kan leverantören komplettera säkerheten, eller så kan Trafikförvaltningen själv sörja för den säkerhet som saknas, vilket ofta påverkar priset.

Säkerhetsaspekterna vägs så in tillsammans med andra verksamhets kriterier för att avgöra vilken leverantör som vinner upphandlingen.]

TRAFIKFÖRVALTNINGEN I STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

Anställda: 650, plus konsulter
Upphandlat: Compliance Portal från Cybercom

SVENSKA KYRKAN:

Mot gemensamt ARBETSSÄTT

Ett verktyg för projekthantering används för att driva ett verksamhetskritiskt affärssystemprojekt.

FÖRSJUÅRSEDAN inledde Svenska kyrkan ett gigantiskt förändringsarbete för att få en gemensam, centraliserad it-plattform för hela organisationen. En titt på den organisationen ger en fingervisning om projektets omfattning: 1 364 självstyrande församlingar, 286 pastorat, regionalt indelade i 13 stift. Systemen, lösningarna och arbetssätten var legio.

– Nu är den nya interna molnplattformen på plats, med gemensam lagring och gemensamt skrivbord för hela kyrkan. Alla loggar in via tunna klienter, säger **Hans Eskemyr**, som är ansvarig för projektet.

EFTER DEN CENTRALISERINGEN var nästa steg att få till ett gemensamt arbetssätt och gemensamma rutiner för kyrkans drygt 20 000 anställda.

För it-avdelningen i Uppsala handlar det om att bland annat definiera arbetsprocesser i ett nytt gemensamt affärssystem som löpande rullas ut via plattformen.

– Vi insåg snabbt att alla pastorat inte kunde gå över till det nya affärssystemet över en natt. Vi behövde ett it-styrningsverktyg för att driva övergången enskilt men ändå centralt samordnat, säger Hans Eskemyr.

Han utvärderade en handfull verktyg. Valet föll på Project Companion, ett webbaserat system för främst projekthantering och programstyrning.

– Project Companion passade vår organisationsstruktur bäst. Att varje pastorat kan anpassa affärssystemet i olika delprojekt i centraliserad form är en stor fördel med verktyget.

FOTO: ANDREAS EKLUND

”Varje pastorat kan nu anpassa affärssystemet i olika delprojekt i centraliserad form.”

HANS ESKEMYR,
SVENSKA KYRKAN

Drygt 250 personer i pastoraten kommer att jobba i 130 delprojekt. Varje projektdeltagare får i regel sin egen aktivitetsplan i Project Companion, med arbetsuppgifter som att migrera hr-, löne- och bokföringsdata från olika gamla system. Idag är drygt hälften av alla anställda anslutna, och anslutningsarbetet fortgår.

Vad finns det mer för fördelar?

– Det är användarvänligt. Leverantören ger bra support och är lyhörd på förbättringar i verktyget.

Vilka är nackdelarna då?

– Gränssnittet känns lite föråldrat.

I FRAMTIDEN SKA Project Companion också användas för projekt som att standardisera system för begravningar och system för diariekarkiv.]

SVENSKA KYRKAN

Anställda: 20 000

Upphandlat: Project Companion

Orosmoln?

Har du frågor om hur ni får de bästa molnlösningarna för er - vilket nät, vilken säkerhet, vilken ekonomi, vilka regler som gäller och hur ni undviker inläsning?

Fråga oss! Cygate har några av landets högst certifierade rådgivare inom nät, säkerhet och molndrift på ett kontor nära dig.

Läs mer på www.cygate.se/molnkonnekter

30

VERKTYG, PRODUKTER & LÖSNINGAR

LEVERANTÖR	VERKTYG/LÖSNING	OM ERBJUDANDET	PROCESSER SOM STÖDS
ANTURA www.antura.se	Antura Projects	Helhetslösning för projekt-, portfölj- och resurshantering. Även stöd för it-governance	Portfölj-, resurs-, kostnads-, effekt-, dokument-, ärende- & riskhantering, projektplanering & -modellstöd tidrapport, samarbete, kommunikation, rapport & analys, diagram & dashboards
BMC SOFTWARE www.bmc.com	Heltäckande svit för BSM, business service management	SaaS eller on-premise	Service support, service assurance och service automation, workload automation
CA TECHNOLOGIES www.ca.com	CA PPM	Heltäckande lösning för it-styrning. Projekt/program/portfölj/resurs/risk/demandhantering. Även för agile	Project, program, portfolio, resource, demand, IT financial, risk, application & investment management, new product development
CYBERCOM www.cybercom.com	Compliance Portal	Corporatelösning för gemensam governance (säkerhet, risk, arbetsmiljö m m). Tillgänglig via ramavtal	Upphandlingskoll, inköpsprocess, leverantörshantering, informationssäkerhet, systemutveckling, projekt, samarbete, verksamhetskonsoliderad riskanalys, arbetsmiljö, miljöstyrning, operationell risk, revision. Rapport, analys, diagram, dashboard
HANSOFT www.hansoft.com	Hansoft	Agil & lean projektledning, kvalitetssäkring, realtidsrapportering med dashboards, agil mätning & analys, resurskoordinering, portfölj- och dokumenthantering. Skala agile i stora projekt	Portfölj, program och teamprocesser vid projekt- och produktledning
HP www.hp.com	ControlPoint, Records Mgr, Structured Data Mgr, Consolidated Archive, eDiscovery, Universal Search	HP:s svit för styrning, hantering, kontroll, bevarande och rensning av digital information. Även sök och analys, hantering av digitala och fysiska tillgångar	Dokumenthantering, ärendehantering, arkiv, klassificering, utrensning, compliance, case management, eDiscovery, collaboration, filanalys, enterprise-sök
IBM www.ibm.com	Information Server	Dataintegration m metadatanhantering	SOX
IBM www.ibm.com	Information Server, RTL	Migering av legacy-ERP till SAP ECC	Ingen uppgift
IBM www.ibm.com	Master Data Management	Masterdatahantering	SOX
IBM www.ibm.com	Guardium	Databassäkerhet	SOX
IBM www.ibm.com	Optim Test Data Management	Anonymisering och uttag av testdata	SOX
IBM www.ibm.com	Optim Archiving	Lagring för data warehouse/legacy	SOX
IBM www.ibm.com	Cognos BI	BI för alla typer av datakällor	SOX
IBM www.ibm.com	SPSS	Predektiv analys (data mining), statistik	-
IBM www.ibm.com	BigInsights	IBM:s Hadoopdistribution	-
IBM www.ibm.com	Streams	Analys/hantering av 'big data in motion'	-
IBM www.ibm.com	PDA, Pure Data for Analytics	Big data/data warehouse-appliance	-
IBM www.ibm.com	Case Manager	Dataarkivering	-
IBM www.ibm.com	Navigator	Molnlösning för att dela information	-
IBM www.ibm.com	Dash DB	Molnbaserat data warehouse och analys för big data-lösningar	-
IBM www.ibm.com	Cloudant	Moln-dokumentdatabas (Json document store)	-
IBM www.ibm.com	BigInsights for Hadoop	Moln-Hadoop-lösning för big data	-
KONTRACT www.kontract.se	IT-CMF (IT-Capability Maturity Framework)	Ramverk för datadriven analys och utveckling av affärsvärde av it	Stödjer samtliga processer för att leverera värde till affären. Helhetsperspektiv snarare än processperspektiv
MICROSOFT office.microsoft.com	Microsoft Project	Onlinelösning. Levereras via Office 365	Application lifecycle, innovation, process, change, IT asset, performance, release, capacity, service level & availability mgmt
PROJECT COMPANION www.projectcompanion.com	Projectcompanion	Projektportföljstyrning	Portfölj/projekt/risk/ändrings/dokumenthantering, tid/statusrapport, leverantörsstyrning, kostnadsuppf., resursplanering, budgetprognos, programstyrning, earned value m fl
SAP www.sap.com	SAP for Business Analytics – Governance, Risk and Compliance solutions	Ger överblick i realtid och verktyg för förebyggande riskhantering	Organisationsöverblick i realtid, verktyg för en förebyggande riskhantering, hantering av access & styrning, efterlevnad av processer, rutiner & policies, audit management
SOFTWARE AG www.softwareag.com	ARIS	Definiera och kommunicera processer och koppla dessa till it-tillgångar, strategi, information och organisation	Stödjer arbetet med att designa processer och lösningar, och kontrollerade arbetsflöden som automatiserar utvärdering, godkännande och publicering av arkitekternas lösningar
SOFTWARE AG www.softwareag.com	Alfabet	360°-vy av varje komponent i verksamhetens arkitektur. Analysera och strategilinjera it-portföljen	Exempel: Demand2Budget. Från förändringsbehov till att hantera/styra förändringen i en projektportfölj, med integrerat förhållande till enterprise architecture
SOFTWARE AG www.softwareag.com	WebMethods API Management	API-hantering	API-hantering: hantera hela processen för planering, design och utveckling, och exponera dina API:er
VISIONERA www.visionflow.com	Visionflow	Ärendehantering, applikations- och tjänstehantering, projekt- och portföljhantering och CRM	Tillämpbart på alla processer. Stödjer öppna ramverk som ITIL och COBIT

LISTAN VISAR ETT URVAL AV LEVERANTÖRER OCH ERBJUDANDEN. UPPGIFTERNA KOMMER FRÅN LEVERANTÖRERNA SJÄLVA OCH ÄR REDIGERADE AV CIO SWEDEN.

Johan Cooke ställer i varje nummer samman CIO Swedens upphandlingsguide. Teman för 2015 års guider hittar du på vår hemsida – snabbblänk: bit.ly/1dMHGDA – och Johan Cooke når du på johan.cooke@idg.se.

KRONIKA

IT, PLAN & ORGANISE	RISK MANAGEMENT	FINANCIAL MANAGEMENT FOR IT SERVICES	ANNUAL AUDIT ORICES	KUNDEXEMPEL
x	x	x	x	Husqvarna, Lantmännen, SJ, Folksam, SR, Assa Abloy, Intrum Justitia, Swedavia
x	x	x	x	Ingen uppgift
x	x	x	x	Ericsson, IKEA, VGR, Capgemini, AstraZeneca, BNP Paribas, Deutsche Telekom, Tata Steel
x	x		x	SL, SLL, PostNord, Cybercom
x	x	x	x	Schneider Electric, Dolby, Electronic Arts, OHB Space Sweden, Capcom, Rymdbolaget
x			x	Astrazeneca, SKF, Shell, Statoil
x	x			Nordea, Ikea, Ericsson
x	x			FMV, SKF, DHL
x	x		x	Nordea, ABB, Op Pohjola, Volvo, Atlas Copco
x	x		x	Rikspolisstyrelsen, Nordea, Migrationsv.
x	x			Handelsbanken, Swedbank, SEB
x	x			JN Data, Ericsson
x		x		Folksam, Cramo, Ikea, SKF, Volvo
x				Ericsson, Länsförsäkringar, Volvo, Ikea
x				Volvo
x				Volvo
x				Volvo, HM, Ericsson, SEB, Reitan, Folksam
x				Ingen uppgift
x				Ingen uppgift
x				Ingen uppgift
x				Ingen uppgift
x	x	x	x	Chevron, Intel, BP, SAP, Merck
x	x	x	x	FMV, Volvo, ABB Power Transformers
x	x	x	x	Affecto, Apoteket, Axstores, Bilprovningen, Motala kommun, Svenska Kyrkan, Örnsköldsviks kommun
x	x	x	x	Electrolux, Ericsson, Posten
x	x	x	x	Danske Bank, Statoil, Ericsson, Fortum, Dong Energy, Metsä Group, Coca-Cola, Océ, Swisscom, Philips, Heineken
x	x	x	x	Continental, Credit Suisse
x				KIABI, EDF, STMico, Outerwall
x	x	x	x	Evry, Ginatricot, Axstores, SKF, Toyota, Q8, Polystar, Linkon

MÅNGA TVEKAR att styra sin it

IT KAN STYRAS PÅ MÅNGA SÄTT. Vad som ska styras, och mot vilka mål, varierar rejält mellan olika verksamheter.

Ta de två fallstudierna i den här guiden som exempel.

Trafikförvaltningen i Stockholms Län använder ett GRC-verktyg (governance, risk & compliance) för att syna säkerheten i allt från datorer till hela tågssystem när dessa ska upphandlas. *Svenska kyrkan* använder it-styrning för att driva ett affärssystemprojekt och få ett gemensamt arbetssätt.

It-styrning kan förstås användas för att skapa rutiner för en effektiv systemförvaltning, minska it-kostnader eller förtydliga rollfördelningen mellan it och verksamheten. Listan kan göras hur lång som helst.

MEN ENLIGT Gunnar Hamber på *Sentensia* är det många som tvekar att göra genomgripande it-styrningssatsningar. Han får stöd av en undersökning från *SAP*, där över ettusen styrningsproffs på storföretag i olika länder svarat på frågor om it-styrning i allmänhet och GRC i synnerhet.

De flesta ser det som viktigt att investera i it-styrning för att nå konkurrensfördelar, affärsvärde och lönsamhet. Men nio av tio anser att de inte har tillräckliga processer, ramverk eller it-stöd på plats för att satsa.

Och bara varannan styrningssatsning har faktiskt lett till att man stödjer strategiska mål. Nästan hälften av de svarande har inte följt upp sin it-styrning på minst tre år.

Åtta av tio upplever att risk och reglering har blivit mer komplext de senaste fem åren.

Baserat på svaren har *SAP* tagit fram en fempunktsplan för att vända trenden. Rapporten i sin helhet kan du läsa på webben: bit.ly/1VIZiE1.

4 TIPS FÖR DIN UPPHANDLING

1 BEMANNA styrgruppen med CIO, ledning, verksamhetsutvecklare och förändringsansvarig.

2 FÖRANKRA styrningsprojektet så att de har tillräcklig uppbäckning i organisationen.

3 SÄKERSTÄLL VÄRDET av it-styrningsarbetet, affärsmässigt, för hela organisationen.

4 VAR REALIST – det är ett stort arbete att införa it-styrning. I en större verksamhet kan det ta årtal.